

Afsluiting Pilot Mitigatie Beverdammen Limburg

Notitie van de Zoogdierverseniging

Datum	17-9-2024
Projectnummer	2021.005
Projectnaam	Monitoring project "mitigatie beverdammen" Pilot Beverdammen Limburg
Opdrachtgever	Provincie Limburg
Onderdeel	Afsluitende notitie
Auteur(s)	Marloes Leeftang, Vilmar Dijkstra, Elze Polman, Maurice La Haye
Projectleider	Marloes Leeftang
Documentnummer	N2021.005
Deze notitie kan geciteerd worden als	Leeftang, Dijkstra, Polman, La Haye, 2024. Afsluiting Pilot Mitigatie Beverdammen Limburg. Notitie N2021.005. Zoogdierverseniging, Nijmegen

1. Inleiding en probleemstelling

In Limburg is de bever de afgelopen jaren sterk in aantal toegenomen. Inmiddels is de inschatting dat er meer dan duizend dieren aanwezig zijn. De soort komt tegenwoordig overal voor, in plassen langs de Maas, maar ook in kleinere wateren zoals beken. In beken bouwen bevers regelmatig dammen om een stabiel, wat dieper waterpeil te hebben. Een deel van deze dammen veroorzaakt echter overlast of natschade voor de omliggende grondeigenaren. Het waterschap Limburg spendeert veel tijd en geld om deze overlast en schade te voorkomen of te beperken. Tot op heden wordt vaak geprobeerd de dam uit de watergang te verwijderen. Omdat de bevers de dam doorgaans weer snel opbouwen (de wens voor een hoger waterpeil blijft doorgaans aanwezig) moet er regelmatig opnieuw ingegrepen worden, tot afschot van bevers aan toe. Om dit te voorkomen werd gezocht naar een duurzame oplossingen als alternatief voor afschot. In opdracht van Provincie Limburg is de Zoogdiervereniging daarom samen met Waterschap Limburg een pilotproject gestart om te onderzoeken of het mogelijk is om een beek dusdanig in te richten dat bevers minder de behoefte hebben aan het bouwen van dammen.

Bevers bouwen dammen in kleine stromende watergangen (ongeveer tot 5 m breed) om een grotere waterdiepte te verkrijgen en om het waterpeil vervolgens op het hogere peil te stabiliseren. Het doel daarvan is dat ingangen van de beverburcht of hol dieper onder waterkomen te liggen, wat een natuurlijke beveiliging is tegen roofdieren en het is daardoor ook warmer in de burcht of het hol. Daarnaast ontstaat zo voor de ingang van het hol of de burcht dieper water waar meer ruimte is om eventueel een wintervoorraad van afgeknaagde takken aan te leggen. Mogelijk speelt ook een rol dat bij een grotere waterdiepte bij de ingang de bever minder last heeft van lage waterstanden bij (langdurige) droogte.

1.1. Doel

Het doel van dit project was om te onderzoeken of een watergang zodanig ingericht kan worden dat bevers minder de behoefte hebben om dammen te bouwen, waardoor de waterstand niet toeneemt. Het kan zijn dat de bevers na de inrichting toch (weer) een dam aanleggen. De verwachting is echter dat een dergelijke dam in dat geval minder hoog zal worden. Voor het waterschap is het van belang dat dammen niet dusdanig hoog worden dat wateroverlast ontstaat en dat medewerkers regelmatig de dam moeten verlagen of verwijderen. Als door een andere inrichting de overlast of natschade wordt beperkt, zou het project zijn geslaagd.

2. Aanpassingen inrichting

In het voorgestelde onderzoek werden twee verschillende experimentele aanpassingen aan de inrichting van kleine waterlopen (beken) voorgesteld.

Aanpassing 1: ter hoogte van de beverburcht of hol, waar de bevers een dam voor hebben gebouwd, wordt in de beek een verdieping in de waterbodem aangebracht. Zodanig dat ook zonder een dam de waterdiepte voldoet aan de eisen van de bever. Als daar de ruimte voor is, wordt de beek ook wat

verbreed (een of enkele meters, zonder het waterpeil te verlagen).

Aanpassing 2: in dit geval wordt een zijtak aangelegd, of een aanwezige hoogwatergeul (een oude beekloop) zodanig ingericht dat de bevers geen dam hoeven te bouwen om een optimale locatie voor een burcht of hol te verkrijgen (relatief hoge en steile oevers met dekking in de vorm van een houtige begroeiing en een grotere waterdiepte dan in de watergang).

Bevers bouwen soms ook dammen om een foerageergebied beter toegankelijk te maken. In dat geval zijn andere aanpassingen noodzakelijk. Deze vormen geen onderdeel van dit onderzoek.

3. Uitvoering

Het project is opgestart in 2017. In dat jaar en in 2018 zijn verschillende potentiële locaties binnen de provincie Limburg geïnventariseerd en bezocht om te bepalen of een van de voorgestelde aanpassingen mogelijk was. Er werden een aantal geschikte locaties gevonden, maar het is destijds niet gelukt om afspraken met het waterschap te maken dat de dammen aanwezig mochten blijven. Voor het onderzoek was dit nodig om te bevestigen of de aanpassing het gewenste effect had, en om te voorkomen dat de bevers zouden verhuizen en de aanpassing geen nut meer had.

Het project heeft daardoor enige tijd stilgelegen zodat het waterschap en de provincie samen de benodigde afspraken over het beheer van de locaties konden bespreken. Nadat er nieuwe afspraken waren vastgesteld tussen waterschap en provincie werd er in 2019 een nieuwe poging gedaan om het project op te vervolgen. Daarvoor zijn opnieuw veldbezoeken gebracht om locaties te selecteren. In die tijd werd Stichting IKL bij het project betrokken als projectcoördinator. Door de Covid-19 pandemie lag het project wederom enige tijd stil en ongelukkigerwijs werd daarna Stichting IKL in 2021 failliet verklaard waardoor een nieuwe projectcoördinator gezocht moest worden.

In 2021 werd alsnog een nieuwe poging gedaan het project te herstarten. In 2022 werd als projectcoördinator bureau Kragten door de provincie benaderd. Waarna begin 2023 weer een veldbezoek volgde om geschikte locaties te selecteren. Er werd afgesproken om een poging te doen om het inrichten van een eerste locatie te laten plaatsvinden in mei 2023, of desnoods in september 2023. Bureau Kragten heeft een plan opgesteld en deze in het najaar van 2023 ingediend bij de provincie. Hier is uiteindelijk geen reactie op gekomen en de Zoogdierverseniging heeft daarom in de zomer van 2024 contact opgenomen met de provincie om na te vragen of er nog wel interesse was.

4. Conclusie en discussie

Ondanks de goede intenties en inspanningen van alle partijen, bleek het veel lastiger dan verwacht om de pilot daadwerkelijk in de praktijk te kunnen uitvoeren. Het vinden van geschikte locaties om te experimenteren met de aanpassingen, waar ook het beheer kon worden aangepast om het onderzoek een kans te geven, bleek uiteindelijk het grootste struikelblok. Voor het waterschap was het bij de onderzoekslocaties meestal moeilijk om een beverdam langere tijd met rust te laten, wat een voorwaarde was om voldoende tijd te hebben om het toepassen van een aanpassing geregeld te krijgen en een effect te kunnen meten.

Daarnaast was het ook lastig doordat er tijdens de kwetsbare periode van de bever geen veldwerk mocht plaatsvinden. Hierdoor was de uitvoering beperkt tot een deel van het jaar en moest er al gauw weer een aantal maanden worden gewacht voordat werkzaamheden konden worden

uitgevoerd.

Ook leek het feit dat het een pilot was, het testen van een nieuwe methode, een drempel voor sommige betrokkenen. Zo was er lang onduidelijk wat kon worden gedaan met de bagger en of er ook bodemonderzoek moest worden uitgevoerd, en of er dan ook toestemming van de terreinbeheerder nodig was.

Door verschillende omstandigheden heeft het project daarnaast diverse keren vertraging opgelopen, en daardoor verdween ook veel van de initiële motivatie bij een aantal betrokkenen. Het bleek voor de provincie Limburg ook een drukke periode waardoor sommige acties langer bleven liggen dan gehoopt.

De wens voor het onderzoeken van deze mitigatiemethode blijft echter bestaan, in ieder geval vanuit de Zoogdiervereniging. Mochten er in de toekomst geschikte locaties gevonden worden, dan staat de Zoogdiervereniging open om de methode te testen of om de uitvoerder te adviseren hoe een experiment opgezet kan worden.

5. Betrokkenen

- Provincie Limburg: Arnold Bakker, aah.bakker@prvlimburg.nl; Lieve Knoppen, lcrf.knoppen@prvlimburg.nl
- Zoogdiervereniging: Vilmar Dijkstra, vilmar.dijkstra@zoogdiervereniging.nl; Elze Polman, elze.polman@zoogdiervereniging.nl; Marloes Leeflang, marloes.leeflang@zoogdiervereniging.nl
- Bureau Kragten: Arno Damen, ada@kragten.nl
- Waterschap Limburg: Inge Janssen, i.janssen@waterschamplimburg.nl

